

КАРЛ МАЙ

ОТМЪЩЕНИЕТО НА ЕРИ

Превод от немски: Любомир Спасов, 1998

chitanka.info

Приблизително на шестнадесет градуса южна ширина и двеста двайсет и шест градуса източна дължина от Феро^[1] или на двеста и шестнайсет градуса от Париж се намира една островна група, открита през 1606 година от Кирос^[2] и кръстена от прочутия Кук, който през 1769 основно я изследва, Дружествени острови — в чест на кралското дружество на науките в Лондон.

Те се разделят от един широк проток на две групи — Уиндуърдс и Лийуърдс. Към първата принадлежат Таити или Отаеити — най-големият остров на архипелага, Маитеа, наричан също Оснабрук, и Еймео или Муреа. Островите Лийуърдс са Хуахине, Тахоа, Бора Бора и Мауруа или Маупити.

Цялата островна група е от вулканичен произход, но малките, почти микроскопични „майстори строители на океана“, растенията животни от клас „Полипи“, непрекъснато работят за тяхното уголемяване. Те обграждат всеки отделен остров с остри, режещи коралови пръстени, по които може да се образува нова почва, и правят по този начин корабоплаването по протоците между островите много опасно.

Земята на тези острови е изключително богата и плодородна. Планините са покрити с гъсти гори, а крайбрежните равнини са така добре напоявани от потоци, че растителността е неимоверно пищна. Там се ражда в изобилие захарна тръстика, бамбук, хлебни дървета, палми, банани, писанг, платани, батати, житни култури, ямс, ядливи корени и други южни растения.

Жителите са от малайско-полинезийски произход с тъмнобакърен цвят на кожата, жените в повечето случаи — малко по-светли. Имат правилно и крепко телосложение и са гостоприемни и добродушни. Живеят в моногамия и държат жените си в доста голямо уединение. Страстно обичат музиката, танците и фехтуването.

Жителите на Дружествените острови първоначално са изповядвали политеистична религия, при което дори принасянето на човешки жертви не е било нещо необичайно. Техните жреци, същевременно лечители и гадатели, са упражнявали изключително голямо влияние върху тях, но в края на осемнайсетото столетие основаните от англичаните мисии започват да им дават силен отпор. По-късно и Франция изпратила своите кръстители, за да изтръгнат „клетите езичници“, които водели напълно доволен и щастлив живот,

от вечното проклятие и да ги спечелят за небесните селения. Ето как някогашните езичници са превърнати понастоящем в християни — дали в тяхна полза и благословия, това действително е въпрос, на който изповедниците на християнството предпочитат да не отговарят.

Цивилизацията си има своето варварство, светлината — своята сянка, любовта — своя егоизъм, а от мястото на вечното блаженство човек може да надникне надолу в Преизподнята, както поучава притчата за сиромаша и Лазар. Издигната от нетолерантния фанатизъм по остриетата на мечовете и превърната в знаме от една хитро пресметлива жажда за завоевания, религията, проповядваща Христова любов, благост и милосърдие, вече е изминала по-голямата част от земното кълбо: цели раси и народи са изчезнали или се намират сега в своите последни, диви предсмъртни гърчове; историята на бъдещето изгуби от това унищожение важни културно-исторически сили и моменти, а верният духовен пастир „търси със самопожертвователност изгубените овчици“, които всъщност никога не са принадлежали към неговото стадо, и обръща гръб на многобройните и коварни болести, които избират жертвите си от собствената му кошара.

Когато Дружествените острови били открити, в лицето на техните обитатели бил намерен един малък, детински наивен народ, живеещ без особени желания и в райска невинност, на когото богатата природа била дала по прахоснически начин всички необходими потребности за един доволен, безгрижен живот. Пришълците били посрещнати с радушно гостоприемство, почитали ги едва ли не като божества и получили всичко, което им лежало на сърцето. Те отнесли тази вест в родината, където се породило желание по същите наслади и стремеж към повишаване блаженството на островитяните чрез проповядване на Божието слово и довеждането им до политическа зависимост. Били екипирани кораби, които понесли към островите оръжия, библии, духовници и... още каква ли не нравоучителна измет. Покръстването започнало, оръжията и пренесените болести си вършели своето, човешките жертвоприношения били забранени, но господин Бакхус и госпожа Венера си вземали една след друга своите хекатомби, така че „клетите езичници“ много скоро се превърнали в послушни овчици, сред които много рядко се появявал някой вироглав коч и той трябвало да бъде „отделян на лявата страна“, ако от само себе си не се запътел натам, където се чува само вой и търкане на зъби.

Доброто, съчувстващо Божие чадó никога не е така достойно за омраза, както в случая, когато натрапнически се мъчи да направи своите братя щастливи. Този приятелски стремеж е пролял неизброими потоци топла кръв и на милиони хора — кой ли е в състояние да ги преброи — е коствал загубата на характер, родина, живот и имущество.

* * *

Таити, Перлата на Южните морета, бе проснала снага под едно великолепно тъмносиньо небе, слънцето сипеше жарава върху искрящите морски вълни и гористите върхове и склонове на планината Орохена или проблясваше в Потоците и тесните каскади, които скачаха от живописно извисилите се на възбог скали, но неговият зной не стигаше до приветливите селца, намерили място под сянката на палмите и безчетния брой плодни дървета и полъхвани от приятната прохлада на свежия морски бриз.

Дългите перести ветрила на кокосовите палми шумяха под мекия повей, а откъснатите от вятъра широки листа на банана шумоляха по земята; прецъфтелите портокалови цветове капеха, разпространявайки неземно ухание, но въпреки това клоните бяха вече отрупани със златистожълти плодове. Беше един от онези магически красиви, прекрасни дни, чието великолепие и богатство може да се срещне само в тропика. И докато островът лежеше тук с цялата си райска красота, така млад и свеж, сякаш току-що е излязъл от ръката на Твореца, там отвън, при кораловите рифове, прибойт гърмеше своята дълбока, вечна песен. Времената се менят, а с тях и хората, само необятният, винаги променлив и все пак вечно еднакъв океан си остава все същият и днес продължаваше да запокитва както преди хилядолетия своите кристални маси срещу острите скали; белите, искрометни гребени на вълните се надигаха и снижаваха, сякаш хиляди наяди поглеждаха към сушата, където над разпенените води се извисяваха вечно зелените, появявани от вятъра върхари. А под тях един малък народ, обречен на бавно загиване, можеше да отброи последните удари на пулса на своето индивидуално съществуване.

Там, на крайбрежието, лежеше Папеее, столицата на Таити, и едно пъстро множество се движеше из нея в своите бели, сини, червени, жълти, раирани или с нахвърляни цветчета дълги одеяния. Как прекрасно бяха украсили младите, хубави като картинка момичета своите черни, къдрави и меки като коприна коси с цветя и изкусно вплетеното снежнобяло, ветреещо се лико на ароуруута! И колко ловки, но и горди бяха движенията на местните дендита, препасали кокетно около хълбоците си пъстрото парау или спускащата се на дипли марра, а върху раменете заметнали живописната тебута! И как наперено ходеха между красавиците! Бяха преплели в дългите си лъщящи от мазнина коси ивици от бяла тапа и червена фланела, което никак не стоеше лошо на бронзовия цвят на лицата им.

Но ето че изведнъж всичко живо се занатиска към брега. Приближаваше едно кану, чието бяло платно бризът така беше изпълнил, че седящият вътре човек използваше греблото колкото да поддържа съда в правилния курс.

Кануто беше от обичайните за тези места — просто издялано от един ствол и с кръгло дъно. Благодарение на това плаваше по-бързо, но и много лесно щеше да се обръща, ако не го предпазваше така нареченият аутригър^[3].

Тези аутригъри се състоят от две върлини или дървета, които са закрепени здраво напреко върху кануто и държат отдясно един лек, издялан под формата на шейнило поплавък. Той следователно плава паралелно с лодката, на разстояние около четири стъпки от борда, и е здраво вързан за напречните, дървета. Обръщането на съда, та дори и клатенето му, е невъзможно. Наляво няма как да се обърне, защото тогава трябва да повдигне от водата целия плавок, отдалечен на близо два лакътя; надясно — също така малко, тъй като в този случай не би могъл да потопи направения от леко дърво плавок заедно с прътите, и то на такова разстояние. По тази причина тези канута дори при неспокойно море плават изключително сигурно. Вярно, без аутригъра човек трябва да се движи много предпазливо, понеже кръглото дъно следва и най-малкото накланяне на тялото и едно незначително разклащане води не само до опасността да се обърне и да получи една неволна баня, но и да заплати с живота си, защото бухтите и изобщо водите на този остров гъмжат от акули, които принадлежат към най-ненаситния вид от тези гибелни морски разбойници.

Младият мъж умееше, както всички островитяни, отлично да управлява своето кану. Той пореше напреко вълните и когато стигна в близост до сушата, прибра платното, за да не бъде изтласкан от вятъра върху острите крайбрежни скали.

Сега с помощта на греблото се запровира между кораловите рифове, но тази работа очевидно не го напрягаше. По-голямата част от неговото внимание бе насочено по-скоро към множеството украсени лодки, вързани една до друга до брега и готови всеки момент да потеглят. Защото сред тях се намираше една, отличаваща се с украсата си от знаменца и какви ли не цветя и листа, която той много добре познаваше. С нея бе дошъл да го вземе Потомба, бащата на неговата красива млада жена, когато трябваше да я доведе до Еймео — най-близкия, западно разположен от Таити остров, в своя дом под палмите край Папеете.

Познаваше също стария сбръчкан Потай, който седеше очаквателно в плавателния съд. Точно в същата поза бе чакал и тогава в кануто. Не приличаше ли това на щастливо сватбено пътуване? И защо се отличаваше лодката на Потомба от останалите, след като имаше все пак само една дъщеря?

Той наблегна по-здравно веслото и след броени мигове лодката застърга по пясъка на брега. Върза я с ликовото въже за един забит за тая цел кол и притича към стария слуга.

— Потай — попита той, — какво правиш днес тук на брега на Таити?

Старият вдигна поглед.

Очите му прелетяха по фигурата на питащия с неописуем израз.

— Атуа, богът на всичко добро, да бъде с теб, Аноуи! Иди си вкъщи и питай какво правя тук!

— Не искаш ли ти самият да ми кажеш?

— Не мога, Аноуи! Моето сърце много мисли за теб през всичките седмици, докато ти беше на островите Табуай. Оро, богът на всичко зло, се спусна над Еймео и Потомба, великия принц, който отхвърли вярата на дедите и сега се моли на бога, за когото ни приказва старият блед митонаре.

„Митонаре“ означава мисионер, но с тази дума островният народ обозначава в своя много опростен език всичко, което е свързано с религията на християните. Така например църква, проповедник, олтар,

проповед, блажен, свят, благочестив винаги бива наричано само с „митонаре“.

— Възможно ли е, Потай? — попита младият мъж. Беше толкова уплашен, че въпреки бронзовия цвят на лицето се видя как кръвта се оттегли от страните му. — Ох, да си бях останал у дома! Знаех си, че онова чуждо влечуго ще се промъкне в неговата къща, за да му открадне вратата на нашите бащи, но се помахих да отида към земите на Табуай, а търговията, която ми донесе голяма печалба, ме задържа толкова дълго време. Аз ще говоря с него, ще го върна пак при истината на нашите жреци и Манина с удоволствие ще ми помогне!

— Манина, твоята жена?

— Да. Тя ме обича повече от живота си, последва ме от бащиния си дом на Еймео до Папее, а когато тръгнах, изплака цяло море от сълзи. О, сладка моя Манина, днес ти отново ще ме видиш и двамата ще изтръгнем Потомба от ръката на митонарето! Но я кажи, какво правиш тук?

— Устата ми не иска да говори, думите й тежат!

— Потай... твойт дух е мрачен, а очите ти са влажни! Ти ме обичаш, твойт лик и без думи ми казва, че ме грози нещастие. То е свързано с Манина. Как стоят нещата около нея?

— Не мога да ти кажа, но си мисля за Маори, който беше твой съперник!

— Маори?

Само тази дума изговори, но с един скок се намери между канутата и полетя навътре в сушата. Не обръщаше внимание на тълпата, чиито погледи се спираха съчувствено върху него, отминаваше тичешком и онези, които излизаха напред да му кажат някоя дума. Заобиколи Папее, докато стигна една постройка, която се отличаваше със своята големина и площта на принадлежащите ѝ насаждения.

В тази къща беше прекарал своето златно юношество, тук бе виждал благоговението, което отдаваха на баща му, най-големия вожд на Таити, тук бе преживял разрушаването на всички традиционни и поради това свещени връзки, което бе коствало на неговия баща властта, авторитета и... живота. Благородният произход беше станал безстойностен. Той подхвана заедно с брат си търговия с разположените в съседство архипелази и спечели богатство на мястото

на изгубеното влияние като ери, като принц. После бе споходен от щастието да получи най-красивото момиче на Дружествените острови за жена, макар че Маори, влиятелният син на свещеника, който беше станал християнин и местен митонаре, се бе домогвал до ръката ѝ, за да използва влиянието на нейния баща.

Какво се беше случило сега с нея? Влезе в къщата и завари брат си мрачно да седи в един ъгъл.

— Омби, какво е станало? — запита с почти пресекнал дъх.

— Аноуи, ти си тук? Хвала на Атуа, който те изпрати да освободиш душата ми от мъката, която ѝ тежи! Достатъчно силен ли си да чуеш вестта?

— Силен съм. Какво стана с Манина? Защо не идва да ме посрещне?

— Тя вече не е тук.

— Вече... не е... тук? — Изрече с голямо затруднение тези толкова значими думи. — Жената на моето сърце вече не е тук? Къде отиде?

— Потомба дойде да я вземе и я даде за жена на Маори, отцепника. Днес е сватбата и канутата чакат във водата, за да отведат годеника на Еймео.

Аноуи не отговори. Пристъпи до отвора в стената, служещ за прозорец. Трябваше да има въздух, ако не искаше да се задуши. Гърдите му спазматично се повдигаха, а духът му излизаше с хъхрене между смъртнобледите устни.

Дълго, дълго стоя там, докато най-сетне бавно се обърна.

— Омби, тя с весело сърце ли го последва?

— Не. Той дойде да я вземе, когато ме нямаше, и с хитрост я е примамил да тръгне.

Аноуи задиша по-леко.

— Чуждото учение внася в сърцата омраза, раздор и лъжливост. То ще задуши нашата вяра както буренът — полезното растение. Аз ще си тръгна от страната на дедите и никога вече няма да се върна в нея.

— Ще си тръгнеш? От устата ти говори гласът на отчаянието!

— Не, Омби. Манина все още ме обича, аз съм спокоен. Но не мога да остана, ако...

Спря по средата на думата си, но брат му го разбра по искрящия поглед и бързото движение на ръката.

— Аноуи, ти си ери и в жилите ти тече кръвта на принц. Хората ти отнеха жената, двамата митонаре са виновни за това. Направи каквото ти повелява сърцето. Омби, твойт брат, ще стои вярно до теб!

— Аз нямам нужда от помощта ти. Но още в следващата нощ ще трябва да бягам. Ще тръгна към островите Табуай, откъдето днес дойдох. Погрижи се за всичко, което ще ми бъде необходимо, и премълчи мястото, накъдето ще бягам.

— Ще си мълча и ще те последвам по-късно. Атуа изостави Перлата на Южните морета. Аз ще тръгна натам, където знам, че ще те намеря.

— В такъв случай ще ти кажа йоранна (сбогом). Пригответи към полунощ голямото кану с провизии за път зад върха на Лаго. Аз тръгвам!

Взе от стената един двуостър крие (кама) и го затъкна.

— Йоранна, Омби, аз съм ери и Манина ще остане моя!

— Йоранна, Аноуи, бога на всичко добро да бъде с теб! Нека неговото слънце ти свети през деня, а звездите — през нощта, за да бъде пътят ти сияен и никога да не го забулва мрак!

Аноуи тръгна. Избягваше хората и се насочи към едно място от брега, където никой нямаше да го види.

Сватбената флотилия, която беше дошла да вземе годеника, беше отплавала и се намираше на път за Еймео. Той се хвърли на земята и зачака, скрит от широките листа на бананите.

Едва когато канутата изчезнаха и тълпата се разотиде, се изправи и се запъти към своя съд. Качи се, загреба между кораловите рифове и постави после платното.

Курсът му го водеше около остров Еймео към разположеното на него селце Тамай. То се намираше недалеч от Опаухо бей. Там живееше Потомба, словонарушителят и похитителят на жени, и там щеше да се състои сватбеното тържество. То щеше да бъде проведено с голяма празничност, тъй като бащата на младоженката беше принц, а младоженецът — първият митонаре, спрямо когото щеше да бъде извършена такава церемония.

Манина седеше в последното помещение на жилището, за да се пригответи за празника. Прислужниците я бяха оставили по нейна заповед и сега, когато се почувства сама, сдържаните сълзи потекоха по бледите ѝ страни. Веднъж вече беше тук като булка, но колко

щастлива беше тогава и колко неизразимо нещастна беше днес! А украсата, в какво се състоеше тя? Фигурата ѝ беше стройна и благородна, запазила своята девическа свежест — това се виждаше въпреки горестта, която караше тялото ѝ да потръпва. Красивите тъмни очи бяха печални, рязко очертаните вежди — склучени, а изящните устни — затворени. В косите и по фигурата ѝ не се забелязваше нито цвете, нито каквато и да е друга дрънкулка. Нещо повече, тя дори се беше отказала от облеклото и материите, които ѝ бяха донесени от белия, омразния чужденец. Едно парюу от мека жълто-кафява тапа, което се спускаше до над коленете ѝ, обгръщаше бедрата ѝ и оставаше открити безупречно красивите форми на краката, а една теай, късо наметало от същата материя, обвиваше раменете и горната част на тялото ѝ. Гъстата гарвановочерна коса се спускаше на вълни по тила и нито едно цвете, нито едно появяващо влакно от ароуруут не я красеше. Та нали самата беше цвете, с прогорена от росата на сълзите чашка, откъсната от мястото, където бе цъфтяло най-красиво и разнасяло най-силни ухания.

Изведнъж чу лек шум по външната страна на бамбуковата стена.

— Манина! — повика я тихо той.

Тя познаваше този глас. Нима беше възможно той да е тук? Та нали беше чула, че още не се е върнал.

— Аноуи! — възкликна радостно.

— Не говори високо, Манина! — предупреди гласът отвън. — Оро, богът на всичко зло, бди със своите духове около колибата, затова трябва да бъдем тихи и предпазливи.

— Но ако те видят, Аноуи? — попита тя сега изпълнена със страх.

— Писангът ме прикрива, слънце на моето сърце. Кажи, обичаш ли ме още?

— Повече от хиляда живота!

— Но все пак искаш да тръгнеш с отцепника?

— Не, никога! Аз нося под дрехата си кама. Тя щеше да прониже сърцето ми веднага щом Маори ме докоснеше, повярвай ми, Аноуи!

— Познавам те и ти вярвам! Икаш ли да си останеш моя жена?

— С какво удоволствие, но не може!

— Може. Иди спокойно с него при чуждия свещеник. Аз ще дойда и ще говоря. И не помогнат ли думите ми, внимавай, когато те

отвеждат към Папеее. Извикам ли името ти, скачаш в моето кану. Съгласна ли си?

— Да.

— Тогава не се страхувай от думите и действията на бледия митонаре. Той не може да навреди на нашия съюз, защото е сключен от нашия жрец, така че нека и благословията му се стече като нищо в морето. Сбогом, Манина, йоранна, йоранна, прекрасна моя жено!

Писангът вън прошумоля. Аноуи се беше оттеглил.

Флотилията беше пристигнала в Тамай. Младоженецът стъпи на брега и беше приветстван от Потомба с „добре дошъл“. Гостите се разположиха под палмите и се насладиха на пълни с мляко кокосови орехи, печени батати и множество вкусни плодове, каквито по онези ширини се раждат в обилни количества.

И ето че отекна тремолото на барабана и се разнесоха звуците на флейтата. Церемонията щеше да започне. Под вечно зелените широколистни дървета беше издигнат един украсен с цветя олтар, при който „бледият митонаре“, английският мисионер, чакаше годеницата. Маори влезе в къщата и я доведе.

В този миг през кръга от стоящите наоколо гости си проби път един млад мъж и пристъпи към застаналия близо до олтара Потомба.

— Привет на теб, о, Потомба, татко на моята съпруга! Докато ме е нямало вкъщи, тя е дошла при теб и аз сега идвам да си я отведа обратно.

— Махни се от мен, езичнико! — гласеше отговорът. — Аз вече нямам никаква работа с теб!

Аноуи остана спокоен. Той само сложи ръка на рамото на своята жена и се обърна към свещеника:

— Митонаре, тази жена ми се закле във вярност в черепите на нашите предци. Жрецът на нашия народ ме попита: „Ейта аней ое а фааруе и та ое ватрмна?“ (Никога ли няма да напуснеш своята жена?) и аз отговорих: „Ейта!“ (Не!) Потомба ни даде своята благословия. Ти имаш ли правото да ни разделиш?

Мисионерът вдигна очи към небето.

— Като всемогъща майка Светата християнска църква може да взема и дава дъщерите си на когото поиска. Махай се оттук, невернико, за да не се стовари върху теб гневът на Божиите чада!

— Тогава ела, Манина! — отговори той, хващайки я за ръката.

В същия миг Маори го удари с юмрук в лицето и няколко души го уловиха и повлякоха. Той не каза нито дума и не се възпротиви. Но когато стигнаха близо до брега, се отскубна и скочи в кануто си.

— Кажете на Маори, че ще се явя да си взема жената! — викна и загреба в открито море.

Заобиколи острова и стигна до разположеното точно срещу Папеете селце Алфареайтеа. Там пристана и слезе на брега да си купи известно количество малки и големи риби.

Когато сметна, че е настанало подходящото време, качи се пак в плавателния съд и стигна с гребане до едно място, откъдето можеше да обхване с поглед протока между двата острова. Над водата се спусна мрак, нощта настъпи, но вълните около кануто приличаха на прозрачен течен кристал. Той върза една от рибите за парче лико, спусна я във водата и само след кратко време последва рязко дръпване. Една акула беше отмъкнала примамката. След известно време младият мъж хвърли втора риба и продължи така, докато пет-шест акули залудуваха около лодката му.

— Бъдете добре дошли, слуги на ери. Аз ще си отмъстя, а вие ще си получите храната!

Продължи да примамва ненаситните чудовища около себе си, докато трепкащите огньове на приближаващи лодки го убедиха, че флотата отвежда вкъщи новобрачната двойка. Той загреба бавно към тях, следван от акулите.

Далеч пред всички плаваше Маори. Беше се настанил отзад при кормилото, докато Манина седеше отпред на носа. Внезапно той видя пред себе си едно кану, което му препречи пътя. Изправи се.

— Стой, кой е там? — запита.

— Аноуи, за да ти заплати днешния удар! — прозвуча в отговор.

Същевременно приближи лодката по дължина на неговата, два силни среза с острия крие по ликовите връзки на аутригъра и напречните пръти паднаха във водата. Сега Маори при най-малкото движение беше неспасяемо изгубен.

— Манина, насам! — извика Аноуи.

С един пъргав скок жена му се озова при него. Лодката на Маори, сега без балансър, се обърна, той се изтърси със силен крясък във водата и беше веднага посрещнат от акулите.

Преди останалите съдове да стигнат мястото, Аноуи беше поставил платното и полетя със своето бързо, остроносо кану по посока Лога. Никой никога вече не чу за него и Манина. След известно време брат му Омби също напусна Таити и тръгна, както се заговори, към островите Тубуай. Не след дълго Потомба умря. Беше обичал своето единствено дете и последните му думи били проклятие срещу „белия митонаре“, на когото дължеше загубата на дъщеря си.

---

[1] Феро или Хиеро се числи към Канарските острови — б.пр. ↑

[2] Педро Фернандес Кирос (1565 — 1615) — испански мореплавател, предприел заедно с Торес през 1605 изследователско плаване и търсене на легендарната Южна земя, при което открива Новите Хебриди — б.пр. ↑

[3] Страничен балансър на кану против обръщане — англ. — б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.